

CAPOOPERĂ DE MEȘTER A BRESLEI DOGARILOR ÎN COLECȚIA MUZEULUI DE ISTORIE SIGHIȘOARA

NICOLAE TEȘCULĂ
nicolaetescula@yahoo.com
Muzeul de Istorie Sighișoara

EINE MEISTERARBEIT DER FASSBINDER – ZUNFT IN DER SAMMLUNG DES SCHÄBBURGER MUSEUMS FÜR GESCHICHTE

ZUSAMMENFASSUNG

Die Geschichte Schäßburgs ist mit jener der Handwerkerzünfte eng verbunden. In dem vierzehnten Jahrhundert, um 1376, werden erste Statuten von Zünften in vier Städten Siebenbürgens, darunter auch in Schäßburg erwähnt. Die Entwicklung der Zünfte war aufsteigend, so dass es in Jahre 1846 ungefähr 1159 Handwerksleute gab. Das 1872 eingeführte "Gesetz der Gewerbefreiheit" brachte das Ende der Zünfte in Siebenbürgen, diese wurden aufgelöst und durch sogenannte „Handwerksvereinigungen“ und später von den Handwerker-genossenschaften ersetzt. Obwohl die Zünfte aufgelöst wurden, blieb ihre Tradition von diesen Handwerkervereinen erhalten, welche das mobile Vermögen der Zünfte übernahm um dieses dann den Museen zu überlassen.

Eine der in den Sammlungen des Schäßburger Museums für Geschichte vertretenen Zünfte, ist auch jene der Fassbinder. Diese wurde 1468 erstmalig urkundlich erwähnt und war eine der wichtigsten Handwerkerzünfte. In dem Bestand unserer Institution befindet sich ein Objekt, welches von einem Anwärter für den Rang eines Meisters angefertigt wurde. Es handelt sich dabei um ein Fässchen, mit der Inventarnummer 839. Seine Dimensionen sind klein. Es hat ein Länge von 15 cm und seine Höhe beträgt 17 cm.

Stichworte: Schäßburg, Fassbinder- Zunft, Mittelalter, Meisterarbeit.

La nivelul Transilvaniei, primele știri documentare care vorbesc despre existența meșteșugarilor sunt din 1291, când este pomenit dulgherul Iacob din Alba Iulia. Pentru Ungaria, anul 1307 este primul când apar primele statute de breaslă, la Cașovia, însă în Transilvania primele mențiuni ale existenței breslelor apar abia în a doua jumătate a secolului al XIII-lea¹.

---

¹ Ștefan Pascu, *Meșteșugurile din Transilvania până în sec. al XVI-lea*, București, Editura Academiei, 1954, pp. 53-55.

Secolul al XIV-lea, prin anul 1376, aduce menționarea existenței primelor statute de bresle în Ardeal. În acel an se reinnoiesc statutele din patru orașe transilvane: Sibiu, Orăștie, Sebeș și Sighișoara. Aceste statute pomenesc pentru aceste orașe prezența a 25 de branșe meșteșugărești și a 19 bresle: măcelarii, brutarii, pielarii, tăbăcarii, cizmarii, fierarii, blănarii, cojocarii, mănușarii, cuțitarii, pălărierii, funarii, țesătorii de lână, țesătorii de pânză, dogarii-butnarii, olarii, croitorii și cei care făceau pungi și traiste².

Scaunul sighișorean, menționat pentru prima dată în 1349, ocupa în secolul al XIV-lea locul al șaselea după Sibiu, Miercurea, Sebeș, Orăștie și Nocrich, dar înainte de Cincu și Rupea, din rândul scaunelor săsești. La 1376, era al doilea ca importanță, după Sibiu. Importanța sa și disponerea reședinței la întretăierea drumurilor comerciale face ca Sighișoara să obțină privilegiul de a deține două târguri anuale: unul înainte de Postul Mare și al doilea în duminica de după Rusalii. Negustorii și meșteșugarii sighișoreni se bucurau de scutiri de vamă, având drept de a aproviziona orașul cu sare din ținutul secuiesc și dreptul de a-și alege singuri organele de conducere locală.

Rolul comercial și strategic face să devină foarte repede un important centru meșteșugăresc, după cum atestă și documentul din 1376. Documentar, cea mai veche breaslă este cea a cizmarilor, la 1411, urmată de butnari la 1468, lăcătuși și pintenari la 1488 și rotari la 1490. Până în 1500 avem nouă bresle, în primele decenii ale secolului al XVI-lea se va ajunge la 17 bresle, sighișoreni obținând în 1493 și privilegiul de a ține al treilea târg la sfârșitul lui octombrie³.

Dezvoltarea breslelor va face ca acestea să ajungă în jur de 40 ca număr în secolul al XIX-lea. Concurența acerbă dintre ele va duce la lupte intestinale, cum a fost cazul luptei dintre meșterii cizmari din Sighișoara și Saschiz pentru supremație, dar și între tăbăcarii, cizmarii, curelarii, măcelarii și pieptănarii din Sighișoara, ale căror interese s-au încrucișat pentru comercializarea copitelor de vite. În cadrul disputei intervin forurile locale și centrale care prin diverse dispoziții și reglementări vor face ca întregul conflict să fie tranșat în favoarea breslei cizmarilor sighișoreni, una dintre breslele bine reprezentate în sfatul orașului⁴.

Puterea economică crescândă va face ca acestea să devină principala forță economică și politică a populației săsești, fiecare breaslă prin starostele său ajungând să fie reprezentată în sfatul orașului. Unele dintre bresle ajung să le

---

² *Ibidem*, pp. 82-87.

³ Gernot Nussbächer, *Din cronici și hrisoave: contribuții la istoria Transilvaniei*, București, Editura Kriterion, 1987, pp. 37-40.

⁴ Carol Diff, Julius Holitzer, *Meșteșuguri și bresle*, mss., Biblioteca Muzeului de Istorie Sighișoara, p. 8.

domine pe celelalte datorită bogățiilor acumulate, din rândul lor fiind aleși consilierii, primarii și emisarii diplomatici, care vor acționa în numele orașului⁵.

La 1517, în primele statute orășenești se arată că doar patru bresle au dreptul de a locui în cetatea Sighișoarei și anume: curelarii, aurarii, lăcătușii și croitorii. Cu toate acestea, ulterior, după cum arăta Richard Schuller, tâmplarii aveau dreptul de a locui aici, dovadă fiind numele unei străzi din cetate⁶.

Cea mai numeroasă breaslă va fi cea a țesătorilor, care număra la 1852 aproape 500 de membri, dar și cea mai săracă și mai vulnerabilă în fața concurenței din partea manufacturilor textile.

La 1846, în Sighișoara existau în jur de 1.159 meșteșugari și comercianți, în frunte cu țesătorii, care aveau 164 meșteri, 133 calfe și 54 de ucenici, urmați de cizmari cu 125 de meșteri, tăbăcari cu 58, pălărieri și cojocari cu 38 de meșteri, și tâmplari cu 30 de meșteri. La 1854, avem în total 682 de meșteri și la 1883 doar 493 de meșteri, din care 125 au renunțat la meseria lor⁷.

În 1872, *Legea pentru libertatea meseriilor* a însemnat sfârșitul breslelor din Ardeal, ele fiind înlocuite de noi forme de organizare, cum ar fi așa numitele „*tovărășii de meșteșugari*”, iar mai apoi de corporațiile de meșteșugari, cum a fost cea a argăsitorilor sighișoreni care avea un statut și număra 23 de membri⁸.

Deși desființate, tradiția lor se va păstra de către aceste asociații de meseriași, care vor moșteni patrimoniul mobil al breslelor care va fi preluat de către muzee.

Una dintre bresele reprezentate în colecțiile Muzeului de Istorie Sighișoara este și cea a dogarilor. Această breaslă a fost atestată documentar în anul 1468. A fost una dintre cele mai importante bresle, deoarece în apropierea fostei Mănăstiri Dominicane a avut un impunător turn de apărare. Acesta a explodat în incendiul din 30 aprilie 1676, care a devastat orașul Sighișoara. Importanța breslei rezidă și din inventarul bogat existent în acest turn, ceea ce demonstrează bogăția meșterilor dogari. Notarul Johann Kempes arată la 1680, după refacerea turnului, că în inventarul breslei pentru apărare erau 4 archebuze mari, 3 mijlocii și 5 mici, 4 flinte, un chintal de plumb pentru gloanțe, puține ghiulele, 2 armuri și 5 găleți de pulbere. De asemenea, peste două decenii, în 1704, pentru apărarea orașului breasla dogarilor condusă de Martin Schenker și H. Danielis aveau 19 bărbați, sub coordonarea lui Hannes Kreischer. Cu un astfel de număr impresionant de oameni, breasla dogarilor a avut un rol important în apărarea orașului în fața atacului

---

⁵ *Ibidem*, p.7.

⁶ Richard Schuller, *Alt Schässburg*, Schässburg, Markus Verlag, 1906, p. 20.

⁷ C. Diff, J. Holitzer, *op. cit.*; p. 8; Adolf Hohn, *Aus der Vergangenheit der Ehrsamten Schässburger Leinweberzunft*, în „Schässburger Zeitung”, nr. 8/1901, p. 29.

⁸ *Schässburg. Bild einer siebenbürgischen Stadt*, Herausgegeben Heinz Brandsch, Heinz Heltmann und Walter Lingner, Düsseldorf, Rautenburg Verlag, 1998, p. 352.

curuților și pe lângă turn au apărut și o poartă a orașului. Din păcate, în anul 1886, cu ocazia construirii actualei primării, turnul dogarilor a fost dărâmat⁹.

După cum se știe, în ierarhia breslelor trebuiau parcurse etape. De la statutul de ucenic, un tânăr trecea prin cel de calfă și de aici la cel de meșter. La finalul activității depusă ca și calfă, se acorda o diplomă, care împreună cu certificatul de naștere și cu certificatul de ucenic reprezentau actele cu care se prezentau la examenul practic prin care devenea ”meșter”¹⁰.

Examenul consta în realizarea unui produs prin care să-și demonstreze măiestria în meseria pe care dorea să o practice. Produsul obținut era supus examinării unei comisii formată din membrii breslei, care puteau să admită sau să respingă produsul. La toate acestea, pentru a deveni meșter, o altă condiție era aceea de a se căsători, după care era admis în rândul meșterilor. Fiii de meșteri au beneficiat de avantaje față de alți ucenici și calfe, dacă urmau meșteșugul tatălui, plătind doar jumătate din taxele generale, calfele fii de meșteri putând să realizeze oricând lucrarea de meșter, în timp ce altul trebuia să servească un an la meșter¹¹.

În inventarul insituției noastre avem un obiect care a fost realizat de un aspirant la gradul de meșter. Este vorba de un mic butoiș, cu număr de inventar 839. Dimensiunile acestuia sunt mici. Are o lungime de 15 cm și o înălțime de 17 cm.

Butoiașul este din lemn și prezintă trei cercuri din alamă. Părțile laterale sunt sculptate pe o parte cu ornamente în relief ce reprezintă literele S și W¹² și pe cealaltă parte tot în relief emblema breslei dogarilor ce reprezintă în relief un compas și un butoi¹³. Din informațiile fișei de evidență realizată în 20 septembrie 1858 de către Julius Misselbacher, un fin cunoscător al istoriei orașului, acest butoiș a fost realizat în jurul anului 1850 de un anume Wilhelm Schonauer și a reprezentat ”capodopera” sa pentru a deveni din calfă, meșter. Cele două litere sculptate în relief reprezintă monograma acestuia.

Modul de realizare a butoișului arată măiestria artistică la care s-a ajuns în evoluția meseriei dogarilor. Nu avem de a face cu un obiect uzual, ci cu unul decorativ, care îl apropie de o operă de artă. Acest lucru demonstrează gradul înalt de perfecționare tehnică la care a ajuns breasla pe parcursul câtorva secole.

Nu în ultimul rând, avem de a face, după cum am văzut, cu o breaslă numeroasă, dar bogată, în care accentul se punea pe calitate, aspect care îi asigura în același timp o piață de desfacere sigură și o prosperitate certă.

---

⁹ G. Nussbächer, *Aus Urkunden und Chroniken. Schäßburg*, neunter Band, Brașov, Aldus Verlag, 2010, pp. 150-151.

¹⁰ Șt. Pascu, *op. cit.*, pp. 281-287.

¹¹ *Ibidem*, pp. 292-296.

¹² Vezi Fig. 1.

¹³ Vezi Fig 2.

Aceste aspecte au creionat conduita breselor sighișorene de-a lungul timpului și le-au marcat existența seculară, contribuind în cele din urmă la dezvoltarea economică a urbei de pe Târnava Mare și la destinul istoric al acesteia.

Bibliografie:

Carol DIFF, Julius HOLITZER, *Meșteșuguri și bresle*, mss., Biblioteca Muzeului de Istorie Sighișoara.

Adolf HOHR, *Aus der Vergangenheit der Ehrsamten Schässburger Leinweberzunft*, în "Schässburger Zeitung", nr. 8/1901. Gernot NUSSBÄCHER, *Aus Urkunden und Chroniken. Schäßburg*, neunter Band, Brașov, Aldus Verlag, 2010.

IDEM, *Din cronici și hrisoave: contribuții la istoria Transilvaniei*, București, Editura Kriterion, 1987.

Ștefan PASCU, *Meșteșugurile din Transilvania până în sec. al XVI-lea*, București, Editura Academiei, 1954.

Schässburg. Bild einer siebenbürgischen Stadt, Herausgegeben Heinz Brandsch, Heinz Heltmann und Walter Lingner, Düsseldorf, Rautenburg Verlag, 1998.

Richard SCHULLER, *Alt Schässburg*, Schässburg, Markus Verlag, 1906.

Lista ilustrațiilor:

Fig. 1-3 – Probă de meșter – ipostaze.

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3